

МБДОУ «Кэнчээри» Арыы-Толоон сэлиэнньэтэ Томпо улууһа

Доклад

Тизмэтэ: « О5о кумаҕынан оонньоон маннайгы математичекай өйдөбүлү
ингэриитэ»

Толордо: МБДОУ “Кэнчээри” иитээччитэ

Степанова Туйара Павловна

Арыы-Толоон -2020с

Сыала:

•Кумабынан оонньоон сонун ньымаларын туттан- математика маннайгы өйдөбүллэрин билиһиннэри.

Сыалбытын ситиһэритигэр маннык задаачалары киллэрдибит.

-Оҕо математика өйдөбүллэрин инэри (чыһыла, геометр. фигуралар, счет, мээрэйдээһин,хайысхаҕа эрчиллиилэр.)

Математика маннайгы өйдөбүллэрин ситиһэргэ маннык түгэннэргэ болҕомто уурулунна:

- Оонньоу оҕо билэр- көрөр дьобурун көбүлээһин.
- Оонньоу оҕо өйүн үлэлиир (мыслительный) көбүн (активность) ситиһии.
- Оонньоу оҕо айар-тутар дьобурун сайыннарыы.(ахсаан ааҕарга, суруйарга)
- Оонньоу оҕолору түмүөхтээх, биир сомоҕо оноруу.

Кириитэ

Холобура сорох оџо иитээччи тугу кэпсиирин, математика өйдөбүллэрин интириэһиргээбэт буоллабына, оскуола киирдэбинэ алгебраны геометрияны сөбүлүө дуо?

Оскуола иннинээџи саастаах оџону математика маннайгы өйдөбүллэрин хайдах интириэһиргэтэн тириэдиэххэ сөбүй?

Оџоџо математическай өйдөбүлү ылынарыгар анаан минээн буолбакка, күннээџи олоххо, дьарыкка сыһыаран билиһиннэр ордук. Биһиги бары билэрбит курдук оџо төрүөбүтэн чинчийээччи буолар. Ону туоһулуулар –кинилэр элбэх боппуруостара, тутан хабаан көрөн билэ сатыыллара. Онон сиэттэрэн математика өйдөбүлүн оскуола иннинээџи саастаах оџоџо сонун ньыманан (нетрадиционные техники) кумабынан оонньоохун дьарык быһыытынан билиһиннэрэр ордук эбит . Бу кумабынан үлэлээбитим быйыл төрдүс сыла буолар.

Сүрүн чааһа

Федеральной государственной үөрэх стандарта билэрбит курдук биэс араас көрүҥнэрдээх: ол көрүҥнэр барыта бу кумахпытыгар бааллар:

«Оҕо уопсастабаҕа сылдыарын- бодоруһарын сайыннарыы»

(Социально- коммуникотивное развитие) :

- Оҕо оонньоон билэр- көрөр дьобурун көбүлүүр.
- Оҕолору түмэр, биир сомоҕо онор.
- Сэрэхтээх буолуу быраабылаларыгар үөрэтэр.
- Оҕо үтүө өрүттэрэ аһыллар (олорор,(усидчивость)тулуурдаах, онорбут үлэтин түмүгэр тириэрдэр).

“Оҕо билэр –көрөр дьобурун сайыннарыы”:

(познавательное развитие).

- Оҕо өйүн үлэлиир көбүн ситиһиллэр.
- Оҕо айар –тутар,логической толкуйа, сайдар.

4

Ахсаан ааҕарга, наардыырга, уна-ханас, үөһэ-аллараа наардыырга эрчийэр.

«Оҕо тылын-өһүн сайыннарыы»: (Речевое развитие)

- Оҕо ситимнээх саната сайдыыта.
- Улахан киһини кытта оҕолорун кытта кыбыстыбакка, толлубакка кэпсэтэр.
- Тылын баайа элбиир.

« Оҕо кэрэни өйдүүр дьобурун сайыннарыы»: (Художественно-эстетическое развитие)

- Оҕо айар дьобурун сайыннарыы.
- Оҕо ойуулур-дьүһүннүүр сатабыла.
- Оҕо кэрэни өйдүүр дьобура сайдар.

«Оџо этин -сиинин сайыннарыы»: (физическое развитие)

- Оџо бэйэтин көрүнэр-харанар, сэрэхтээх буолар, сөптөөхтүк быһаарынар.
- Араас өрүттээх оонньоурдары, тэриллэри , атын малларынан солбуйан оонньоур.
- Тарбахха баар араас моторикалара сайдар.

Оџо саас киһи оонньоон үөрэнэр, сайдар кэмэ. Оџолор сүрүн дьарыктарынан оонньоу буолар. Ханнык баҕарар оонньоу иитэр-үөрэтэр ис хоһоонноох буолар.

Ол курдук оџо кумаҕынан оонньоон математика судургу өйдөбллэрин түргэнник ылынар эбит. Кумаҕынан оонньоон оџо, тарбаҕынан уруһуйдаан, сыыппаралары суруйа үөрэнэр, геометрической (быһыылары) фигуралары онорор, уна-ханас хайысхалары быһаара үөрэнэр.

Оонньоуну сөпкө туһаннахха үөрэтэр матырыйаалы өйгө тутуу, толкуйдуур дьоџуру тэтимирдии, быһаарыныы ыларга хас эмэ суолу эргитэ толкуйдуур дьоџуру сайыннарыы курдук процесстар ситиһиллэллэр. Оонньоу үлэлииргэ уонна толкуйдуурга дьаныһыны эрэйэр. Онон кини оџону сайыннарыыга суолтата олус улахан уонна мунура суох. Оонньоур оџо толкуйдуур- тобулар дьоџура, санаата күүһэ сайдар.

Оџо киһи быһыытынан сайдарыгар маннайгы математической өйдөбүлү туһаныы- ол көмөтүнэн оџо билэ- көрө сатыыр баҕатын, өйүн сайыннарыы, дьулуурдаах, тулуурдаах, улгум буолары , о.д.а.үтүө сиэри-майгыны инэрэр.

Оџо ахсаан ааҕарга, кэрини тэннэн көрөргө, наардыырга , араарарга эрчийэр.

Сенсорнай төрүтү сайыннаран, оџо истин иэйиитин уһугуннаран, тулалыыр эйгэбэ үтүө сыһыаны иитэр. Манан сиэттэрэн , оџоџо математика аан маннайгы өйдөбүллэрин билиһиннэри барар. Ол курдук :

1. Сенсорнай төрүтү сайыннарыы.
2. Ахсааны билии, ахсаан ааҕыта.
3. Математической логика маннайгы өйдөбүлүн кытта билиһиннэрэн, оџо толкуйдуур дьоџурун сайыннарыы.

Обо оонньоохтаах. Обо сайдыахтаах. Обо үөрэниэхтээх... Обо билиэхтээх.

Түһаныллыбыт литературалар:

1. “Биьик” (Уьуйаанна, дьизэ кэргэннэ аналлаах научн.практич. сурунаал)
2. “Вся дошкольная программа- Математика” 2013 г.
3. “Оскуола иннинээ5и саастаах оьолорго математика” .Т.П. Аммосова
4. “Песочная терапия в развитии дошкольников” О.Б. Сапожникова, Е.В. Гарнова 2014 г.
5. “Сенсорное воспитание дошкольников” А.В. Запорожец, А.П. Усова 1963 г.
6. “Сайдам саас” (оьо тэрилтэтин иитээччитигэр, нач. Оскуола учууталыгарг. уонна төрөпүккэ аналлаах научн.-мет.сурунаал)
7. “Формирование элементарных математических представлений” И.А. Пономарева, В.А. Позина 2019 г.

Аптаах тарбахчааннар (оонньуулар):

Аптаабым буоллар мин.

Арай мин аптаах буолуум,
Баҕа санааларбын толоруум
Биэс тарбахпар, биэс санаа.
Бастакыта-...
Иккиэ-...
Үсүһэ-...
Төрдүһэ-...
Бэсһэ-...

Буукубаар.

А-тан, Б-тан саҕалаан,
Азбуканы үөрэтэбин,
Буукубалары холбооттоон,
Тылтан –тылы таһаарабын.
Билигин сатаан ааҕаммын,
Үгүс элбэҕи билиэҕим.

Кумахха оонньуулар:

1.“Саспыт сыыппаралары бул”

Кумахтаах ийиккэ сыыпаралары кистиибит , илиибит имэнинэн сыыппаралары тааартыбыт.(ханнык чыыыла саспытын этэбит).

2.Кумахха суруйабыт (тарбах тоботунэн суруйа уорэнэбит)

3.Геометрической фигуралары оноробут.(палочка комотунэн фигуралары оноробут)

